

CHEMIJA

2017 m. valstybinio brandos egzamino užduotis
Pagrindinė sesija

2017 m. birželio 14 d.

Egzamino trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį, jo priedą ir atsakymų lapą, pasitikrinkite, ar juose nėra tuščių lapų arba kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Įsitikinkite, kad atsakymų lapas pažymėtas lipduku, kurio numeris sutampa su jūsų eilės numeriu egzamino vykdymo protokole.**
3. Atsakymus į užduoties klausimus pirmiausia galite rašyti užduoties sąsiuvinyje, kuriame yra palikta vietos juodraščiui. Jei neabejojate dėl atsakymo, iš karto rašykite atsakymų lape. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
4. Per egzaminą galite rašyti tamsiai mėlynai rašančiu rašikliu, pieštuku, naudotis trintuku, liniuote ir skaičiuotuvu be tekstinės atminties.
5. **Atsakymų lape** rašykite ir braižykite tik **tamsiai mėlynai** rašančiu rašikliu tvarkingai ir įskaitomai.
6. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite), nesinaudokite trintuku ir koregavimo priemonėmis. Sugadintuose lapuose įrašyti atsakymai nebus vertinami.
7. Pasirinktus atsakymus į **I dalies** klausimus atsakymų lape pažymėkite kryželiu (žymėkite tik vieną atsakymo variantą). Jei pažymėsite neaiškiai arba daugiau kaip vieną atsakymo variantą, tas klausimas bus vertinamas 0 taškų. Suklydę atsakymą galite taisyti atsakymų lape nurodytoje vietoje.
8. **II dalies** klausimų atsakymus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje.
9. **III dalies** klausimų sprendimus ir atsakymus įrašykite tam skirtoje atsakymų lapo vietoje. Už ribų parašyti sprendimai ir atsakymai nebus vertinami.
10. Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
11. Atsakymų lape neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų identifikuoti darbo autorių.
12. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

I dalis

Teisingas atsakymas į kiekvieną I dalies klausimą vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Kurios piktogramos turi būti užklijuotos ant koncentruoto amoniakinio vandens butelio?

- A I ir II
 B I ir III
 C II ir III
 D I, II ir III

02. Kiek elektronų turi atomas, kurio atominis skaičius yra 9?

- A 4
 B 9
 C 10
 D 19

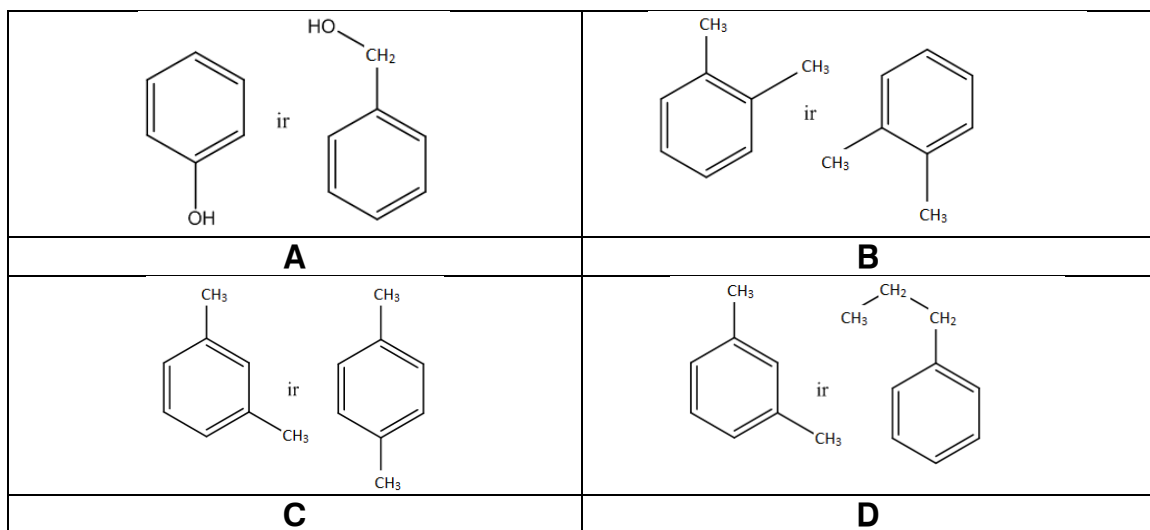
03. Kurioje eilutėje užrašytos alotropinės atmainos?

- A O_2 ir O^{2-}
 B O_2 ir O_3
 C SO_2 ir SO_3
 D H_2O ir H_2O_2

04. Kuris iš šių junginių naudojamas automobilių aušinimo sistemose¹?

- A Metanolis
 B Etanolis
 C Etilenglikolis
 D Acto rūgštis

05. Kurie pavaizduoti junginiai yra izomerai?

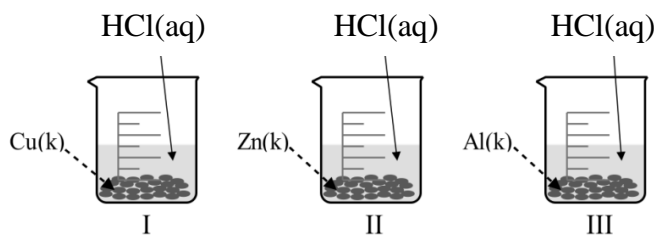

¹ aušinimo sistema – система охлаждения – układ chłodzenia

06. Kuri reakcija yra eliminavimo?

- A $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH} + [\text{O}] \rightarrow \text{CH}_3\text{CHO} + \text{H}_2\text{O}$
 B $\text{CH}\equiv\text{CH} + \text{H}_2 \rightarrow \text{CH}_2=\text{CH}_2$
 C $\text{CH}_4 + \text{Cl}_2 \xrightarrow{\text{UV}} \text{CH}_3\text{Cl} + \text{HCl}$
 D $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH} \rightarrow \text{CH}_2=\text{CH}_2 + \text{H}_2\text{O}$

07. Paveiksle pavaizduotas mokinių atliktas eksperimentas. Į tris vienodas chemines stiklines buvo įberta po 10 gramų Cu, Zn, Al metalo granuliu¹ ir įpilta po vienodą tūrį tos pačios koncentracijos HCl tirpalo (perteklius²). Po kurio laiko stiklinės su jose esančiomis medžiagomis buvo pasvertos.

Kuris teiginys teisingai apibūdina eksperimento rezultatus?

- A I stiklinės masė buvo didžiausia.
 B II stiklinės masė buvo didžiausia.
 C III stiklinės masė buvo didžiausia.
 D I, II ir III stiklinių masė buvo vienoda.
08. Kuris teiginys apie bromo izotopus ^{79}Br ir ^{81}Br yra teisingas?
- A ^{79}Br turi mažiau protonų negu ^{81}Br .
 B ^{79}Br turi daugiau neutronų negu ^{81}Br .
 C ^{79}Br ir ^{81}Br atominis skaičius yra skirtingas.
 D ^{79}Br elektronų skaičius yra toks pat kaip ir ^{81}Br .

09. Kurioje dalelėje deguonis turi daugiausia **laisvų elektronų porų**?

- A O^{2-}
 B OH^-
 C H_2O
 D H_3O^+

10. Kuri iš šių medžiagų **nereaguos** su NaOH?

- A HCl
 B SO_2
 C CaO
 D HCOOH

11. Kurio metalo gabaliuką įmetus į kambario temperatūros vandenį, skirsis dujos?

- A Fe
 B Na
 C Cu
 D Al

¹ metalo granulės – металлические гранулы – granulat metaliczny

² perteklius – избыток – nadmiar

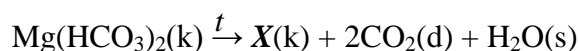
12. Tuo pačiu metu vandenyje buvo tirpinama Li_2O ir SO_3 . Kurią druską galima bus išskirti iš šio reakcijos mišinio?

- A Li_2S
- B LiHSO_3
- C Li_2SO_3
- D Li_2SO_4

13. Kurie junginiai yra amfoteriniai?

- A $\text{Zn}(\text{OH})_2$ ir CH_3COOH
- B Al_2O_3 ir NH_2CH_3
- C H_2O ir $\text{NH}_2\text{CH}_2\text{COOH}$
- D Na_2CO_3 ir CH_4

14. Termiškai skylant $\text{Mg}(\text{HCO}_3)_2$, vyksta reakcija:

Kuri formulė yra medžiagos X?

- A Mg
- B MgO
- C MgCO_3
- D $\text{Mg}(\text{OH})_2$

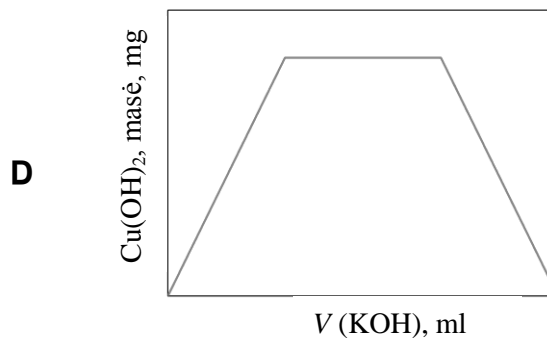
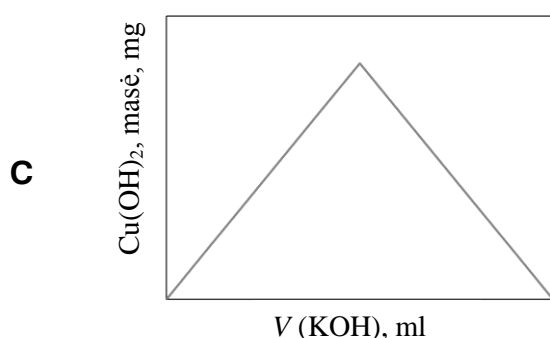
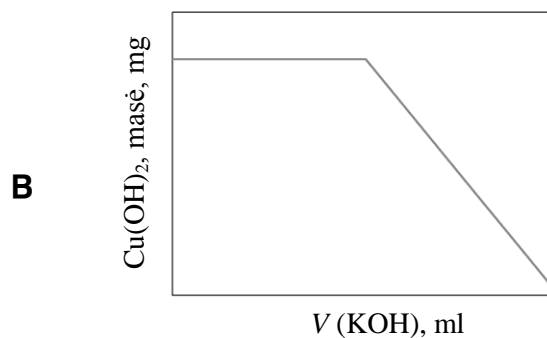
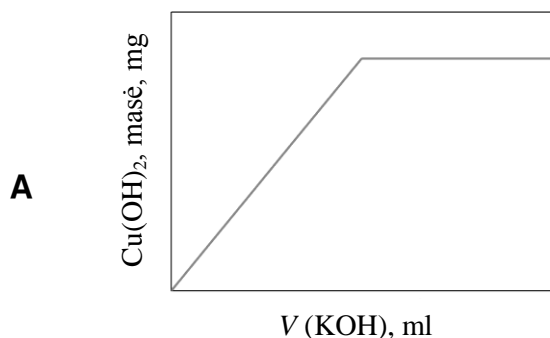
15. Kuri lygtis teisingai aprašo vario reakciją su praskiesta azoto rūgštimi?

- A $\text{Cu} + 2\text{HNO}_3 \rightarrow \text{Cu}(\text{NO}_3)_2 + \text{H}_2$
- B $3\text{Cu} + 8\text{HNO}_3 \rightarrow 3\text{Cu}(\text{NO}_3)_2 + 2\text{NO} + 4\text{H}_2\text{O}$
- C $5\text{Cu} + 12\text{HNO}_3 \rightarrow 5\text{Cu}(\text{NO}_3)_2 + \text{N}_2 + 6\text{H}_2\text{O}$
- D $4\text{Cu} + 10\text{HNO}_3 \rightarrow 4\text{Cu}(\text{NO}_3)_2 + \text{NH}_4\text{NO}_3 + 3\text{H}_2\text{O}$

16. Kuris iš šių oksidų, patekęs į atmosferą, **nedalyvauja** susidarant rūgštiesiems krituliams?

- A SO_2
- B CO_2
- C CO
- D NO

17. Į vario(II) nitrato $\text{Cu}(\text{NO}_3)_2$ vandeninį tirpalą buvo pilamas kalio šarmo KOH tirpalas (perteklius). Kuriame grafike pavaizduotas susidariusių vario(II) hidroksido $\text{Cu}(\text{OH})_2$ nuosėdų¹ masės kitimas?

18. Kuris iš šių virsmų² vaizduoja redukciją?

- A** $\text{H}_2\text{S} \rightarrow \text{SO}_3$
B $\text{Cl}^- \rightarrow \text{ClO}_3^-$
C $\text{Cr}^{3+} \rightarrow \text{CrO}_4^{2-}$
D $\text{MnO}_4^- \rightarrow \text{Mn}^{2+}$

19. Nusistovėjus reakcijos $\text{N}_2(\text{d}) + 3\text{H}_2(\text{d}) \rightleftharpoons 2\text{NH}_3(\text{d})$ cheminei pusiausvyrai:

- A** vyksta tik tiesioginė reakcija;
B vyksta tik atvirkštinė reakcija;
C vyksta ir tiesioginė, ir atvirkštinė reakcijos;
D nevyksta nei tiesioginė, nei atvirkštinė reakcijos.

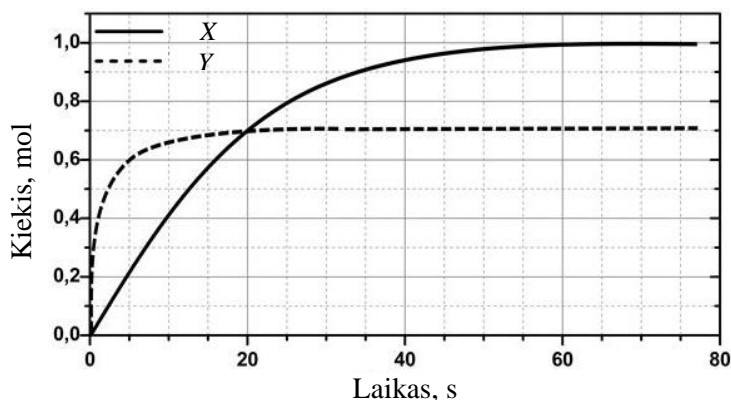
20. Kurios rūgšties 1 mol/l koncentracijos tirpalo pH yra didžiausias?

- A** $\text{HCl}(\text{aq})$
B $\text{HNO}_3(\text{aq})$
C $\text{H}_2\text{SO}_4(\text{aq})$
D $\text{CH}_3\text{COOH}(\text{aq})$

¹ nuosėdos – осадок – osad

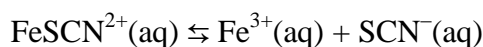
² virsmas – преобразование – przekształcenie

21. Paveiksle grafiškai pavaizduota, kaip kinta medžiagų X ir Y kiekiai, vykstant reakcijoms.

Kuris teiginys **neteisingas**?

- A** Per pirmąsias 10 s medžiagos Y vidutinis susidarymo greitis yra didesnis už medžiagos X vidutinį susidarymo greitį.
B Dvidešimtą sekundę medžiagų X ir Y susidaro po 0,7 mol.
C Per pirmąsias 60 s medžiagos Y vidutinis susidarymo greitis yra didesnis už medžiagos X vidutinį susidarymo greitį.
D 0,5 mol medžiagos Y susidaro greičiau negu 0,5 mol medžiagos X.
22. Raudonos spalvos pusiausvirajame tirpale buvo 6 moliai FeSCN^{2+} jonų, 4 moliai Fe^{3+} ir 4 moliai SCN^- jonų. Jame vyko cheminė reakcija:

Iš tirpalo buvo pašalinti Fe^{3+} jonai. Tirpale prasidėjo pokyčiai, kad vėl nusistovėtų pusiausvyra. Kuriuo teiginiu teisingai apibūdinti šie pokyčiai?

- A** Pagreitėjo tiesioginė reakcija, todėl tirpalo spalva pagelsvėjo¹.
B Pagreitėjo tiesioginė reakcija, todėl tirpalo spalva įgavo tamsesnę raudoną spalvą.
C Pagreitėjo grįžtamoji reakcija, todėl tirpalo spalva pagelsvėjo.
D Pagreitėjo grįžtamoji reakcija, todėl tirpalo spalva įgavo tamsesnę raudoną spalvą.

Jonas	Spalva
FeSCN^{2+}	raudona
Fe^{3+}	geltona
SCN^-	bespalvis

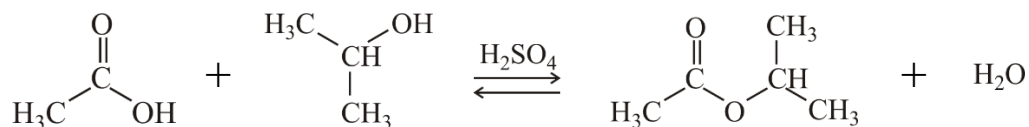
23. Reakcijos $2\text{NO}(\text{d}) + \text{O}_2(\text{d}) \rightarrow 2\text{NO}_2(\text{d})$ kinetinė lygtis yra $v = k \cdot c^2(\text{NO}) \cdot c(\text{O}_2)$. Kaip pasikeis reakcijos greitis, reakcijos mišinį suslėgus² 2 kartus?
- A** Sumažės 2 kartus.
B Padidės 2 kartus.
C Sumažės 8 kartus.
D Padidės 8 kartus.
24. Kurią medžiagą veikiant vandeniu, gaunamas etinas?
- A** CaC
B CaC₂
C Ca₂C
D Ca₄C₂

¹ pagelsvėti – пожелтеть – požółknać

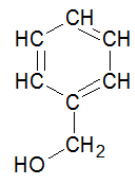
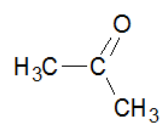
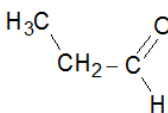
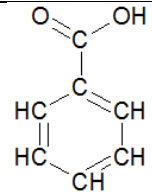
² suslėgti – сжать – sprężyć

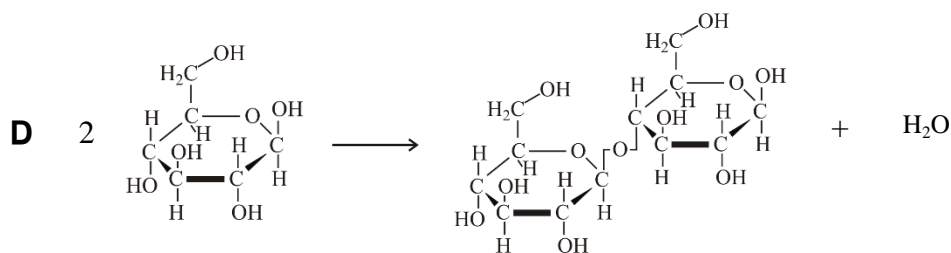
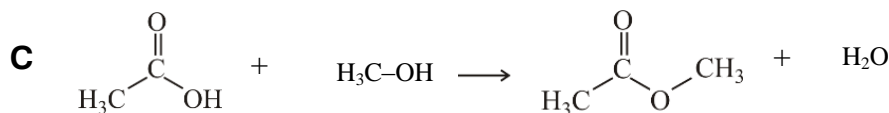
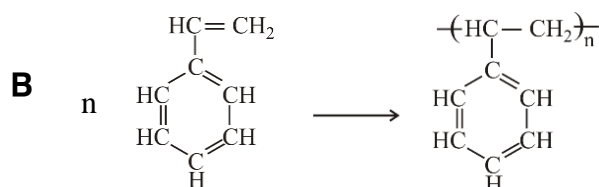
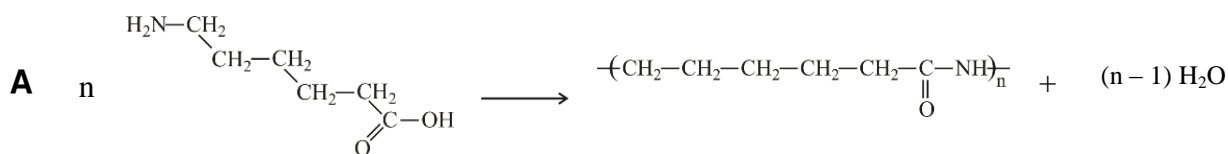
28. Pavaizduota esterio susidarymo reakcija. Kuris teiginys apie šią reakciją yra teisingas?

- A** Kaip tirpiklį¹ naudojant vandenį, esterio susidarys mažiau.
B Vykstant šiai reakcijai, sieros rūgšties kiekis mažėja.
C Padidinus 2-propanolio koncentraciją, reakcijos greitis sumažės.
D Vykstant šiai reakcijai, nenusistovi pusiausvyra.
29. Kuris iš pavaizduotų junginių gali būti susintetintas, atliekant ir oksidacijos, ir redukcijos reakcijas?

			
A	B	C	D

30. Kuri iš pavaizduotų reakcijų yra polikondensacijos reakcija?

¹ tirpiklis – растворитель – rozpuszczalnik

II dalis

Teisingas atsakymas į kiekvieną II dalies klausimą vertinamas vienu tašku.

1. Kiek elektronų dalyvauja, susidarant cheminiam ryšiui HF molekulėje?

Juodraštis

Ats.:

2. Kiek daugiausia gali būti esterių, kurių formulė $C_3H_6O_2$?

Juodraštis

Ats.:

3. Kelios iš šių medžiagų gali dalyvauti, susidarant vandeniliniams ryšiams?

NH_2-CH_2-COOH	H_2O	$HC \equiv CH$
$\begin{array}{c} CH_3 \\ \\ CH_3 - C - CH_3 \\ \\ CH_3 \end{array}$	NH_3	$\begin{array}{c} CH_2-OH \\ \\ CH_2-OH \end{array}$

Juodraštis

Ats.:

4. Į 60 g 25 % cukraus tirpalo įpilta 40 g vandens. Kokia cukraus masės dalis procentais gautame tirpale?

Juodraštis

Ats.: %

5. Kiek vandenilio atomų yra vienoje acetono molekulėje?

Juodraštis

Ats.:

6. Iš kalio nitrato ir 100 g vandens buvo paruošta 133 g **sočiojo**¹ KNO_3 tirpalo. Naudodamiesi pateiktais tirpumo duomenimis, nustatykite, kokia yra paruošto sočiojo KNO_3 tirpalo temperatūra.

Temperatūra, °C	10	20	30	40	50	60	70	80	90
KNO_3 tirpumas, g/100 g H_2O	22	33	48	65	84	103	115	125	133

Juodraštis

Ats.: °C

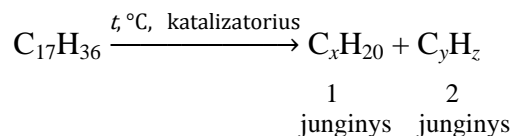
¹ sotusis – насыщенный – насыcony

7. Kelioms šių medžiagų – S, SO₃, H₂SO₃, H₂SO₄ – būdingos ir oksidacinės, ir redukcinės savybės?

Juodraštis

Ats.:

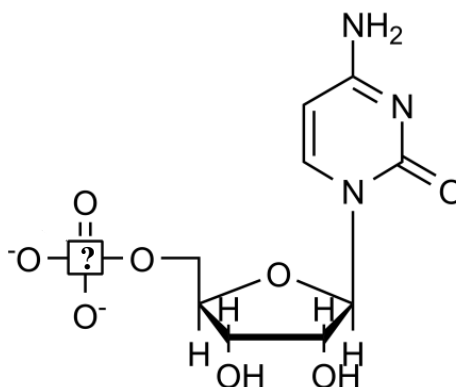
8. Pagal pateiktą reakciją vykstant junginio C₁₇H₃₆ krekingui¹, susidaro junginiai C_xH₂₀ (1 junginys) ir C_yH_z (2 junginys). Yra žinoma, kad 2 junginys blukina² kalio permanganato tirpalą, o 1 junginys – neblukina. Įrašykite indekso y reikšmę.

Juodraštis

Ats.: y =

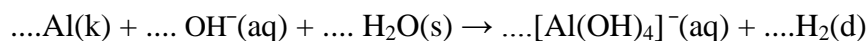
9. Schemoje klaustuku pažymėtas cheminis elementas įeina į nukleorūgščių sudėtį. Parašykite šio elemento simbolį.

Juodraštis

Ats.:

10. Kokia yra koeficiento prie H₂O skaitinė vertė³?

Juodraštis

Ats.:

¹ krekingas – крекинг – krakowanie

² blukinti – обесцвечивать – odbarwiać

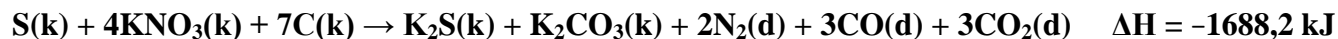
³ skaitinė vertė – числовое значение – wartość liczbowa

III dalis

1 klausimas. Dūminis, arba juodasis, parakas¹ buvo išrastas Kinijoje IX amžiuje. Iki XVIII amžiaus tai buvo vienintelė žinoma sprogstamoji medžiaga. Dūminis parakas buvo plačiai naudojamas karyboje, taip pat gaminant fejerverkus.

Supaprastintą parako degimo reakcijos lygtį galima užrašyti taip:

↓
Dūminis parakas

1. Parašykite anglies oksidacijos laipsnį junginyje K_2CO_3 .

Juodraštis

(1 taškas)

2. Parašykite cheminių ryšių, esančių junginyje KNO_3 , pavadinimus.

Juodraštis

(2 taškai)

3. Apskaičiuokite degant parakui išsiskyrusių dujų mišinio vidutinę molinę masę.

Juodraštis

(2 taškai)

4. Iššovus senovinio ginklo – muškietos² – šovinį, užtaise buvusio parako degimo metu išsiskyrė 21,1 kJ šilumos. Apskaičiuokite, kiek gramų anglies buvo muškietos parako užtaise.

Juodraštis

(2 taškai)

5. Degant parakui į aplinką išsiskiria CO. Šiuo metu siekiama, kad kuo mažiau CO patektų į atmosferą (pvz., automobilių dujų išmetimo sistemose įrengiami katalizatoriai, kuriuose CO paverčiamas CO_2). Kodėl to siekiama?

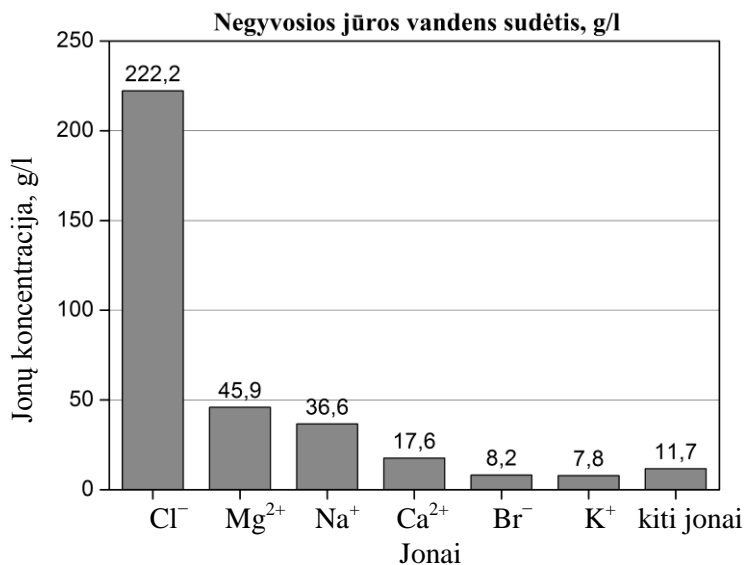
Juodraštis

(1 taškas)

¹ dūminis parakas – дымный порох – proch czarny

² muškietą – мушкет – muszkiet

2 klausimas. Negyvoji jūra yra nenutekantis druskingas¹ ežeras Artimuosiuose Rytuose tarp Izraelio ir Jordanijos. Tai vienas druskingiausių pasaulio vandens telkinių. Jame nėra jokių žuvų ar augalų, aptinkama tik įvairių prisitaikiusių mikroorganizmų. Negyvosios jūros vandens sudėtis g/l pavaizduota stulpeline diagrama.

1. Naudodamiesi stulpelinėje diagramoje pateikta informacija ir žinodami, kad Negyvosios jūros vandens druskingumas (bendra druskų masės dalis) yra 31 %, apskaičiuokite šios jūros vandens tankį g/cm³. Užrašykite nuoseklų sprendimą.

Juodraštis

(3 taškai)

¹ druskingas – соляной, солёный – slony

2. Užrašykite sutrumpintą joninę chlorido jonų Cl^- atpažinimo reakcijos lygtį. Nurodykite reakcijos požymį.

Juodraštis

Požymis –

(2 taškai)

3. Parašykite kalio jono K^+ elektronų skaičių kiekviename sluoksnyje.

Juodraštis

(1 taškas)

4. Plaunantis rankas Negyvosios jūros vandeniui, muilas beveik neputoja¹. Taip yra dėl kieto jūros vandens. Naudodamiesi pateikta stulpeline diagrama, užrašykite vieno teigiamąjį krūvį turinčio jono, kuris lemia pastovųjį jūros vandens kietumą², simbolį.

Juodraštis

(1 taškas)

5. Nurodykite vieną vandens minkštinimo³ būdą.

Juodraštis

(1 taškas)

¹ nepuoti – не вспениваться – nie pienić się

² pastovusis kietumas – постоянная жёсткость – stała twardość

³ minkštinimas – смягчение – zmiękczenie

3 klausimas. Etano (acto) rūgštis plačiai naudojama ir buityje, ir pramonėje. Per metus pasaulyje pagaminama apie 6,5 mln. tonų šios rūgšties.

1. Parašykite etano rūgšties jonizacijos vandeniniame tirpale reakcijos lygtį.

Juodraštis

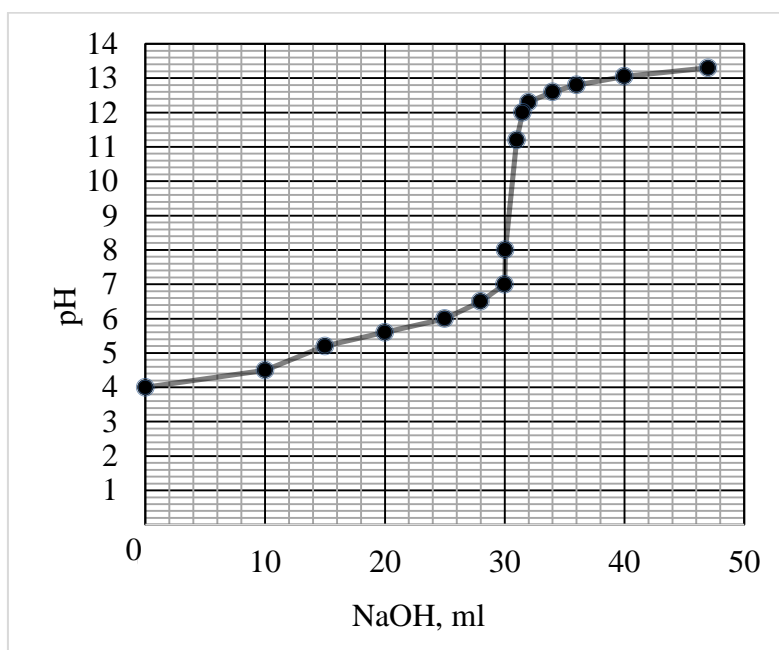
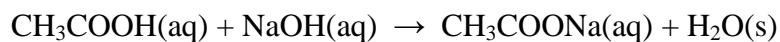
(1 taškas)

2. Etano rūgštis yra silpnoji. Ką vadiname silpnosiomis rūgštimis?

Juodraštis

(1 taškas)

3. 10 ml nežinomos koncentracijos etano rūgšties CH_3COOH buvo nutitruota¹ 0,1 mol/l koncentracijos NaOH tirpalu. Remdamiesi pateikta kreive, apskaičiuokite etano rūgšties koncentraciją. Užrašykite nuoseklų sprendimą.

Juodraštis

(3 taškai)

¹ nutitruoti – протитровать – miareczkować

4. Lentelėje pateikti įvairių indikatorių duomenys. Kuris indikatorius tiktų etano rūgšties reakcijai su natrio šarmu tirti?

Indikatorius	Indikatoriaus spalvos intensyvumo priklausomybė nuo pH													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Metiloranžinis	■	■	■	■										
Fenolio raudonasis							■	■	■	■	■	■	■	■
Metilraudonasis	■	■	■	■	■	■								
Bromkrezolio žaliasis				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Juodraštis

(1 taškas)

5. Paaiškinkite, kodėl, titruojant NaOH etano rūgštimi, tiktų naudoti tą patį indikatorių kaip ir titruojant etano rūgštį NaOH.

Juodraštis

(1 taškas)

6. Kodėl, tirpinant šios neutralizacijos reakcijos metu susidariusį CH_3COONa vandenyje, gaunamas bazinis tirpalas?

Juodraštis

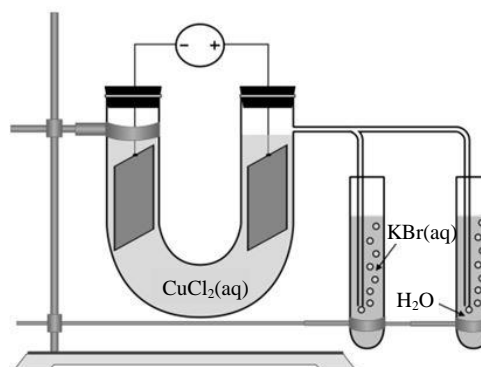
(1 taškas)

7. Etano rūgšties tirpalas gali būti neutralizuojamas įbėrus į jį valgomosios sodos (NaHCO_3) miltelių. Vykstant šiai reakcijai, intensyviai skiriasi dujos. Užrašykite šios reakcijos lygtį ir nurodykite medžiagų būsenas.

Juodraštis

(2 taškai)

4 klausimas. Mokiniai mokslinėje laboratorijoje atliko CuCl_2 tirpalo elektrolizę. Dirbdami jie sukonstravo paveiksle parodytą įrenginį. Elektrolizei naudojo inertinius platinos elektrodus¹.

1. Užrašykite cheminio proceso, vykstančio prie teigiamojo elektrodo, pavadinimą.

Juodraštis

(1 taškas)

2. Užrašykite proceso, vykstančio prie neigiamojo elektrodo, reakcijos lygtį.

Juodraštis

(1 taškas)

3. CuCl_2 vandeninio tirpalo elektrolizės metu prie vieno iš elektrodų išsiskyrė chloro dujų. Kokios spalvos yra chloro dujos?

Juodraštis

(1 taškas)

4. Išsiskyrusios chloro dujos buvo leistos į KBr vandeninį tirpalą. Parašykite vykusios reakcijos **sutrumpintą** joninę lygtį.

Juodraštis

(2 taškai)

5. Elektrolizės metu susidariusios chloro dujos buvo leidžiamos ir į distiliuotą vandenį. Susidarė rūgštus tirpalas, kurio $\text{pH} = 3$. Apskaičiuokite vandenilio jonų koncentraciją gautame tirpale.

Juodraštis

(1 taškas)

6. CuCl_2 tirpalo elektrolizė gali būti atliekama ne tik inertiniais platinos, bet ir vario elektrodais. Nurodykite vieną $\text{CuCl}_2(\text{aq})$ elektrolizės reakcijos požymį, kuris būdingas naudojant **vario** elektrodus.

Juodraštis

(1 taškas)

¹ inertinis elektrodas – инертный электрод – elektroda obojętna

7. Elektrolizė naudojama daiktams metalo sluoksniu¹ padengti. Nurodykite dar vieną pavyzdį, kam taikoma elektrolizė.

Juodraštis

(1 taškas)

8. Vario(II) chlorido vandeninio tirpalo elektrolizės metu inertinio platinos elektrodo sienelės iš abiejų pusių pasidengė vario danga. Platinos elektrodas, kurio matmenys 10 mm × 30 mm, buvo visiškai panardintas į CuCl₂ tirpalą. Pasibaigus elektrolizei, vario danga buvo ištirpinta koncentruotoje azoto rūgštyje. Vyko **I reakcija**. Išsiskyrusios NO₂ dujos buvo surinktos ir praleistos pro vandeninį NaOH tirpalą. Vyko **II reakcija**, kurios metu susidarė 11,55 g NaNO₂ ir NaNO₃ druskų mišinio. Apskaičiuokite vario dangos, susidariusios ant platinos elektrodo sienelių, storį milimetrais. Gautos vario dangos tankis 8 g/cm³, o dangos storis (*h*) apskaičiuojamas pagal formulę: $h = V/S$, kai *V* – dangos tūris, *S* – elektrodo plotas. Į elektrodo plokštelės storį neatsižvelkite. Užrašykite nuoseklų sprendimą.

I reakcija

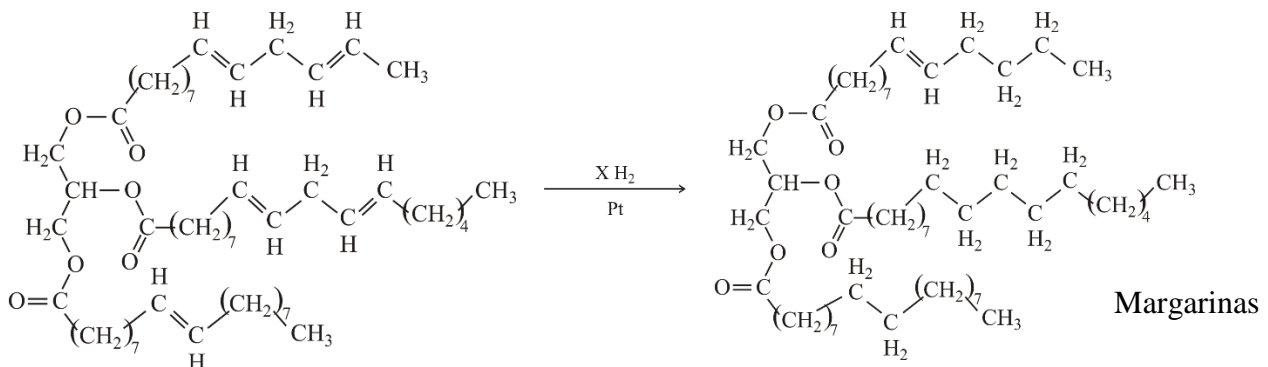
II reakcija

Juodraštis

(5 taškai)

¹ metalo sluoksniu – слой металла – warstwa metalu

5 klausimas. Margarinas – į sviestą panašūs dirbtiniai maistiniai riebalai. Šis produktas dažniausiai gaminamas hidrinant augalinės kilmės riebalus.

1. Margarinas yra dalinio augalinės kilmės riebalų hidrinimo produktas. Nurodykite, kiek molekulių vandenilio prisijungė prie vieno molekulių hidrinamų riebalų, gaminant margarina.

Juodraštis

(1 taškas)

2. Remdamiesi pateikta reakcijos schema, užbaikite teiginį apie **geometrinę (erdvinę)** junginio izomeriją.

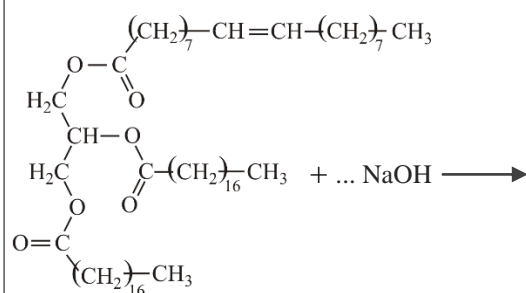
Juodraštis

Margarinas yra .....izomeras.

(1 taškas)

3. Pabaikite rašyti ir išlyginkite riebalų šarminės hidrolizės¹ lygtį (NaOH perteklius). Junginius rašykite sutrumpintomis struktūrinėmis formulėmis.

Juodraštis

(3 taškai)

¹ šarminė hidrolizė – щелочной гидролиз – hydroliza zasadowa

4. Šiuolaikinėje buityje kasdien sutinkame riebalų **šarminės** hidrolizės produktų. Vienas iš tokių produktų – glicerolis. Įvardykite dar vieną riebalų šarminės hidrolizės produktą.

Juodraštis

(1 taškas)

5. Parašykite reagento, kuriuo atpažįstamas glicerolis, cheminę formulę. Nurodykite šios reakcijos požymį.

Juodraštis

Požymis –

(2 taškai)

6. Hidrinti augalinės kilmės riebalai pagal savo savybes tampa panašūs į gyvūninės kilmės riebalus. Po hidrinimo padidėja riebalų molinė masė. Kokia dar fizikinė savybė keičiasi, hidrinant augalinės kilmės riebalus?

Juodraštis

(1 taškas)

7. Kokiu reagentu įrodytumėte, kad augalinės kilmės riebalai yra nesotieji junginiai?

Juodraštis

(1 taškas)

8. Kuriai organinių junginių klasei priskiriami riebalai?

Juodraštis

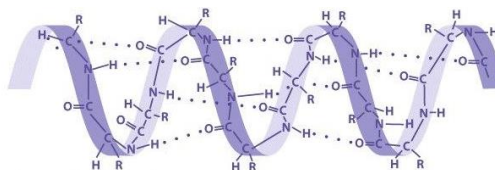
(1 taškas)

9. Kuo organizmui svarbūs riebalai?

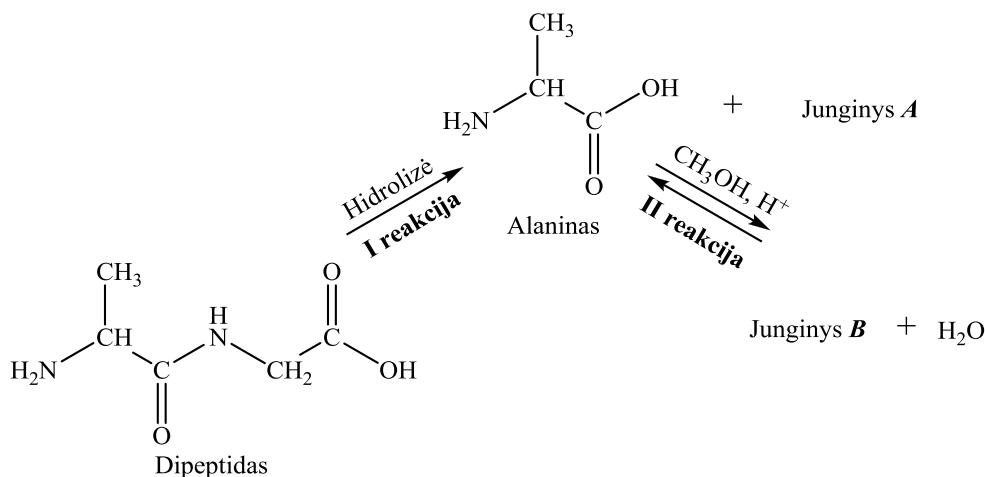
Juodraštis

(1 taškas)

6 klausimas. Paveiksle pavaizduota antrinė baltymo struktūra¹.

Atlikus baltymo hidrolizę, gauta daug skirtingo ilgio aminorūgščių darinių. Vienas iš jų yra ir pavaizduotas dipeptidas.

1. Užrašykite cheminio ryšio, susidarančio tarp aminorūgščių baltymo molekulėje, pavadinimą.

Juodraštis

(1 taškas)

2. Atliekant dipeptido hidrolizę (**I reakcija**), susidaro aminorūgštis alaninas ir **junginys A**. Parašykite **alanino** pavadinimą pagal IUPAC nomenklatūrą ir **junginio A** pilnąją struktūrinę formulę.

Juodraštis

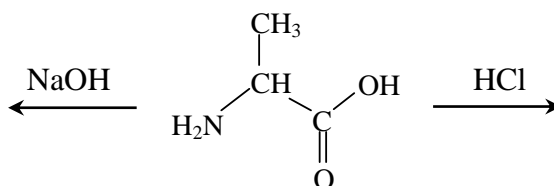
Alanino pavadinimas –

Junginio A formulė –

(2 taškai)

3. Alaninas reaguoja su rūgštimis ir bazėmis. Pateiktoje schemoje įrašykite susidariusių junginių sutrumpintas struktūrines formules.

Juodraštis

(2 taškai)

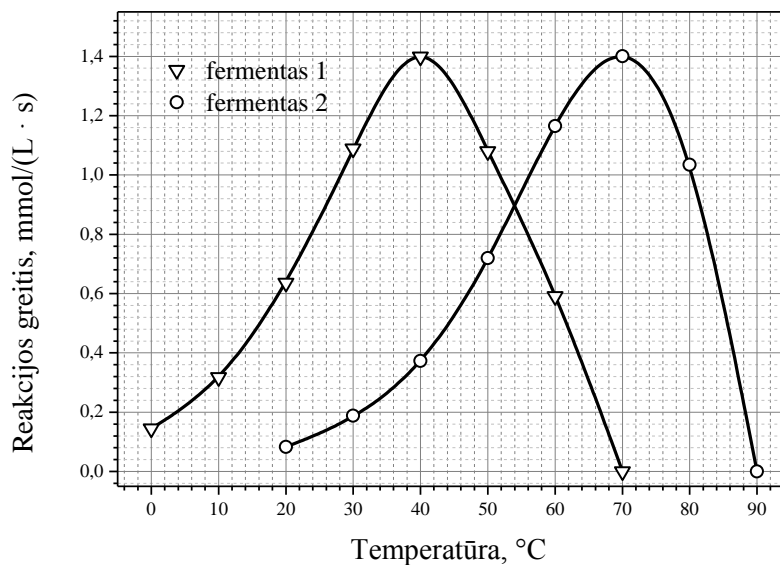
¹ antrinė baltymo struktūra – вторичная структура белка – struktura drugorzędowa białka

4. Alaninui reaguojant su CH_3OH (**II reakcija**), susidaro junginys *B*. Parašykite **junginio B** sutrumpintą struktūrinę formulę.

Juodraštis

(1 taškas)

5. Maisto pramonėje kaip katalizatoriai dažnai naudojami fermentai, priskiriami baltymų klasei. Grafike pavaizduotos krakmolo skilimo reakcijos greičio priklausomybės nuo temperatūros, naudojant skirtingus fermentus. Kokiai temperatūrai esant reakcija vyktų vienodu greičiu, naudojant ir fermentą 1, ir fermentą 2?

Juodraštis

(1 taškas)

6. Pasiekus tam tikrą temperatūrą, fermentais katalizuojamų reakcijų greitis staigiai mažėja. Tai pirmiausia susiję su fermentų struktūros pokyčiais¹. Pateiktame šiuos struktūros pokyčius apibūdinančiame sakinyje įrašykite trūkstamus žodžius.

Juodraštis

Kaitinant baltymus, suyra _____ struktūra, nes nutrūksta _____ ryšiai.

(2 taškai)

¹ struktūros pokytis – структурное изменение – zmiana strukturalna

Juodraštis

